

Witflankdolfijn

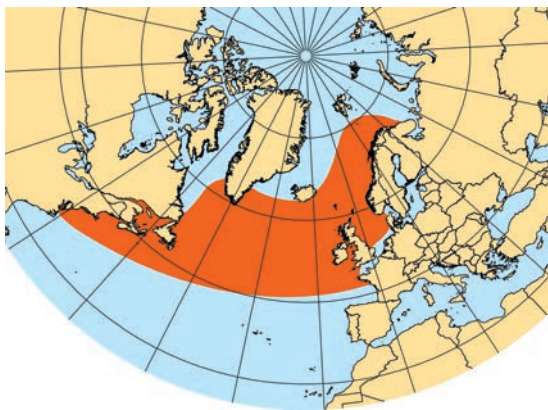
Leucopleurus acutus

De witflankdolfijn is een tot 2,8 m lange, tamelijk zwaar gebouwde dolfijn met een korte snuit en een opvallend sterk gekielde ('hoge') staartwortel, vooral bij volwassen mannetjes, die daaraan goed zijn te herkennen. Het kleurpatroon is kenmerkend: de bovenkant, van snuit tot staart, is zwart of donkergrijs, de flanken zijn iets lichter grijs, de onderkaak en onderzijde zijn wit, met een zwarte tekening in de anaalstreek. Over de flank loopt een geelachtige of okerkleurige zone vanaf de staartwortel naar voren, die onder de rugvin uitloopt in een punt. Onder de rugvin bevindt zich een langwerpige witte vlek. Vanaf de zwarte oogring loopt een smalle, dubbele, donkere teugelstreep naar de donker gekleurde borstvinnen. Achter het oog loopt een zeer dun zwart lijntje, dat eindigt bij de gehoороpening.

Witflankdolfijnen zwemmen zelden voor de boeg van schepen. Over het algemeen leven ze in grotere groepen dan witsnuitdolfijnen; soms vormen ze gemengde groepen met die soort (DE BOER 1989, EVANS & SMEENK 2008B, HAASE 1987) of met grienden.

Voedsel

Het voedsel bestaat hoofdzakelijk uit vis, vooral kabeljauwachtigen, makreel, haring en horsmakreel, met daarnaast inktvis (COUPERUS 1997, ROGAN ET AL. 1997).

Areaal

De witflankdolfijn is een soort van de koudere gematigde en subarctische wateren van de noordelijke Atlantische Oceaan. Hij komt voor van de Grand Banks en Newfoundland in het westen tot aan de noordzijde van de Golf van Biskaje in het oosten, noordelijk tot Groenland, IJsland en Spitsbergen, zij het over het algemeen minder ver noordelijk dan de witsnuitdolfijn (REEVES ET AL. 1999B). De soort is vooral te vinden buiten of langs de randen van het continentale plat, meestal in dieper water dan de witsnuitdolfijn en daardoor minder vaak dicht onder de kust (REEVES ET AL. 1999B). De witflankdolfijn is algemeen ten noorden en westen van de Britse Eilanden, maar vrij zeldzaam in de noordelijke Noordzee (EVANS & SMEENK 2008B, REID ET AL. 2003).

Voorkomen in Nederland

Gegevens tot 1946

Er is slechts één oude vermelding: een vangst op 20 december 1863 in het Sloe bij Vlissingen, (♂, 2,17 m; VAN DEINSE 1931, POELMAN 1864, DE SMET 1974).

Periode 1946-1969

Uit deze periode is er één stranding bekend: 16 maart 1967, Anna-Frisopolder bij Wissenkerke, Noord-Beveland (♀, 1,57 m, zeer vers). Het dier had schuim in de bronchiën, wat wijst op verstikking en daarmee op een mogelijke bijvangst (VAN UTRECHT & HUSSON 1968).

Er werd één witflankdolfijn gevangen in Nederlandse wateren: 11 oktober 1960, ongeveer 90 km ten noordwesten van Texel (♀, 2,11 m; VAN DEINSE 1961).

Periode 1970-1988

In deze periode waren er vijf strandingen:

- 14 december 1973: Breskens, levend gestrand (♂, 2,61 m; VAN BREE & HUSSON 1974);
- 25 maart 1983: Zandvoort (♂, 2,10 m, vrij vers; SMEENK 1986);
- 9 maart 1985: Lauwersoog (♂, 2,70 m, in verregaande staat van ontbinding; SMEENK 1989);
- 28 november 1985: Sint Maartenszee (♂, 2,69 m, vrij vers; SMEENK 1989);
- 24 december 1985: De Koog, Texel, levend gestrand; dit dier werd overgebracht naar het Dolfinarium in Harderwijk, waar het een week later is gestorven (jong ♀, ca. 1,5 m; SMEENK 1989).

Een exemplaar dat in februari 1974 werd aangeland in Den Helder, was op 1 februari gevangen op 54°10'NB 00°40'OL, dus buiten Nederlandse wateren (♀, 1,82 m; VAN DER BAAN & BUHRE 1974).

Verdere aanwijzingen dat de witflankdolfijn in die tijd in de zuidelijke Noordzee voorkwam, soms zelfs in flinke aantallen, was een waarneming op 11 december 1984 vanaf gasproductieplatform K7 FA-1 (53°34'NB 03°18'OL), 125 km ten noordwesten van Den Helder, van een gemengde groep van ongeveer 80 witflankdolfijnen (waaronder jonge dieren) en

Vermoedelijke verspreidingsgebied; zeldzame gast in de zuidelijke Noordzee.

Probable range; rare visitor in the southern North Sea.

Witflankdolfijnen.
Foto: Marijke de Boer.
White-sided dolphins.

▲ Witflankdolfijn, mannetje, gestrand bij Sint Maartenszee op 28 november 1985. Foto: Chris Smeenk. *White-sided dolphin, male, stranded at Sint Maartenszee on 28 November 1985.*

40 witsnuitdolfijnen (HAASE 1987). Er zijn twee andere, zij het onbevestigde, waarnemingen in het Nederlandse deel van de Noordzee vanuit een vliegtuig: 7 december 1982 op 54°57'NB 03°25'OL en 7 maart 1986 op 53°59'NB 04°17'OL (BAPTIST 1987).

Even buiten het Nederlandse deel, ten noorden van de Doggersbank (55°49'NB 02°10'OL), werd op 1 augustus 1988 een groep van ongeveer 100 dolfijnen gezien, het merendeel witflankdolfijnen met jongen, maar gemengd met witsnuitdolfijnen (DE BOER 1989). In dit gebied worden vaker groepen witflankdolfijnen gezien (CAMPHUYSEN & PEET 2006).

Periode 1989-2012

Ook in deze periode zijn er vijf strandingen gemeld:

- 23 januari 1999: Ameland, levend gestrand, stierf dezelfde dag in het Dolfinarium te Harderwijk (♂, 2,41 m; CAMPHUYSEN ET AL. 2008);
- 11 december 2000: Terschelling, levend gestrand, stierf

de volgende dag in het Dolfinarium te Harderwijk (♀, 2,16 m; CAMPHUYSEN ET AL. 2008);

- 8 maart 2006: Schiermonnikoog, vers (♀, 2,22 m; OSINGA & 'T HART 2006, CAMPHUYSEN ET AL. 2008);
- 10 april 2007: Schiermonnikoog, vers (♂, 2,56 m; CAMPHUYSEN ET AL. 2008);
- 21 maart 2008: Castricum, vers (♂, 2,38 m; walvisstrandingen.nl).

De enige waarneming in deze periode werd gedaan op 28 februari 1997 ter hoogte van Camperduin, waar een vermoedelijk zieke, langs het strand heen en weer zwemmende witflankdolfijn werd gezien.

Na 2012

In 2013-2015 zijn er geen strandingen of waarnemingen van witflankdolfijnen gemeld.

Veranderingen en oorzaken

Afgezien van de vangst in 1863, is de witflankdolfijn pas vanaf 1960 in Nederlandse wateren aangetroffen; de meeste strandingen en waarnemingen dateren van na 1980. Het merendeel van de dieren strandde in het noorden van het land. Deze ontwikkeling loopt parallel aan die van de witsnuitdolfijn (zie aldaar). Ook de meeste strandingen in de andere Noordzeelanden dateren van na 1960, hoewel er enkele eerdere vondsten zijn, waaronder een massastranding in Denemarken in 1942 (KINZE 2007A, KINZE ET AL. 1997). Het voorkomen van gemengde groepen witflank- en witsnuitdolfijnen wijst op een zekere ecologische overeenkomst tussen deze soorten, die vooral in kouder water voorkomen. Het voedsel van beide dolfijnen lijkt in belangrijke mate te overlappen; de enige onderzochte maag van een witflankdolfijn van onze kust (28 november 1985) bevatte slechts kabeljauwachtigen (SMEENK & GAEMERS 1987).

Bedreigingen en bescherming

Witflankdolfijnen werden soms in grote aantallen gevangen in de visserij op makreel ten zuidwesten van Ierland (COUPERUS 1997). Op de Faeröer zijn ze vaak slachtoffer van drijfjachten, oplopend tot enkele honderden dieren per jaar. In de Noordzee is geen sprake van frequente bijvangst.

Chris Smeenk & Kees (C.J.) Camphuysen

SUMMARY

White-sided dolphin *Leucopleurus acutus*

The white-sided dolphin is a rare species in Dutch waters. Apart from two by-catches in 1863 and 1960, 11 strandings among which four documented live-strandings, and a handful of sightings have been reported after 1960, including a mixed herd of white-sided and white-beaked dolphins in December 1984 and a similar association in August 1988, the latter just outside Dutch waters. Concurrent with the increase of white-beaked dolphins in the southern North Sea, the majority of strandings and sightings was recorded after 1980.

► Waarnemingen en strandingen van witflankdolfijnen in 1970-1988 en 1989-2012. *Sightings and strandings of white-sided dolphins in 1970-1988 and 1989-2012.*

